

Andmejagamise võimalused ja takistused sihitud toetuste loomisel

Veiko Berendsen
andmehalduse ekspert

Andme jagamisteenus

§ 20¹. Andme jagamisteenus

1. Andme jagamisteenus käesoleva seaduse tähenduses on andmete töötlemine teaduslikul või statistilisel eesmärgil, mille käigus riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus või avalik-õiguslik juriidiline isik edastab tema valduses olevad andmed Statistikaametile või Statistikaamet töötleb statistikatöö käigus saadud andmeid ning edastab anonüümitud andmed riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule või teadusasutusele või avaldab andmed kokkuvõtliku ja üldistatud teabena.
2. Andme jagamisteenuse osutamisel järgitakse isikuandmete kaitse ning äri-, maksu- ja pangasaladuse kaitse reegleid ja põhimõtteid.
3. Andme jagamisteenuse osutamisel võib edastada riigi julgeolekut ja riigikaitset puudutavat teavet üksnes selle asutuse nõusolekul, keda teave puudutab, ning tingimusel, et see ei kahjusta riigi julgeolekut ega riigikaitset. Riigi julgeolekut ja riigikaitset puudutava teabe edastamisest teavitatakse julgeolekuasutust.
4. Andme jagamisteenuse osutamisel levitatavaid andmeid ei ole lubatud kasutada ühelgi muul kui statistilisel ja teaduslikul eesmärgil.

Konfidentsiaalsete andmete levitamine teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks

§ 38. Konfidentsiaalsete andmete levitamine teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks

1. Konfidentsiaalsete andmete levitamine teaduslikul eesmärgil kasutamiseks on lubatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2016/679 ja isikuandmete kaitse seaduses ettenähtud alustel ja korras, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.
2. Riikliku statistika tegija sõlmib konfidentsiaalsete andmete levitamisel teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks andmete kasutajaga (edaspidi *kasutaja*) andmeedastuslepingu, milles sätestatakse uurimistöö eesmärk, edastatud andmete uurimistööks kasutamise õigust omavad isikud, andmete töötlemise ja edastamise kord ning kohustus tagada andmete organisatsiooniline, füüsiline ja infotehniline kaitse ning andmete hävitamise tingimused pärast uurimistöö lõppu. Käesolevas lõikes nimetatud lepingut ei sõlmita füüsilise isikuga.

KOGUMINE

TÖÖTLUS

LEVITAMINE

RIIKLIK STATISTIKA

ANDMEHALDUS ja KLASSIFIKAATORITE SÜSTEEM

ANDMEJAGAMISTEENUS

Ig 1 „Andmejagamisteenus on andmete töötlemine teaduslikul või statistilisel eesmärgil“ (RStS § 20-1)

Ig 4 „Andmejagamisteenuse osutamisel levitatavaid andmeid ei ole lubatud kasutada ühelgi muul kui statistilisel ja teaduslikul eesmärgil.“ (RStS § 20-1)

Statistiline eesmärk ja väljundid
(on avalik teave)

levitamine teaduslikel
eesmärkidel kasutamiseks

Konfidentsiaalsete andmete levitamine teaduslikel
eesmärkidel (käsitleb ka töötlust) (RStS § 38)

Isikuandmete kasutamine riikliku statistika tegemisel
(RStS § 31)

Konfidentsiaalsete andmete
levitamine (RStS § 35)

Küsimustikega
kogutavad
andmed
(RStS §30)

Andmekogude
kasutamine
(RStS §29)

klassifikaator

klassifikaator

taaskasutamine

taaskasutamine

nõuded

levitamisoigused ja nõuded

JÄRELDUS

- *Mis takistab sihitud automaatsete toetuste loomist andmete vaatenurgast? Kuidas neid takistusi ületada?*
 - Statistikaameti ülesanne ei ole tegeleda andmepõhisete automaatsete või ka mitteautomaatsete otsustega, mis on suunatud üksikisikule või üksikule ettevõttele.
 - Statistikaameti ülesanne on toetada andmepõhist otsustamist poliitika kujundamisel, milleks Statistikaamet:
 - avaldab statistikat;
 - osutab andmejagamisteenust paremate juhtimisotsuste langetamiseks;
 - osutab andmejagamisteenust teadustulemuste saavutamisele kaasa aitamiseks.
 - Statistikaamet ei taotle mandaati jagada andmeid menetluslikeks teenusteks. Statistikaamet aitab proaktiivseid jt teenuseid välja arendada, koordineerides andmehaldust. Koordineerimise osa on omada ülevaadet riigil olemas olevatest andmetest.
- SEEGA (automaatne sihitud lapse- ja peretoetus | energiatoetus)
 - **JAH** – teha kindlaks statistika alusel: millised rühmad ja miks (statistiline järeldamine) toetust vajavad ning kui palju see maksab ning võib-olla ka pakkuda metoodika mõju mõõtmiseks.
 - **TARGET = RÜHM** (millele rakendub statistiline konfidentsiaalsus)
 - **EI** – n-ö vaadata rühmade sisse üksikisiku / leibkonna / hoone tasandil ja sihtida iga üksikut; automatiseerimisele võib olla abiks rühma kindlaks tegemine sh rühma piiride määratlemine
 - **TARGET ≠ ÜSIKOBJEKT**

NÄIDE: Automaatne sihitud lapse- ja peretoetus

probleem mõistetega, mis on perekond ja leibkond

Leibkonnal on kaks tähendust:

Leibkond (Statistikaleksikon)

1. Ühises põhieluruumis (ühel aadressil) elavad isikud, kes kasutavad ühiseid raha- ja/või toiduressursse ja kes ka ise tunnistavad end ühes leibkonnas olevaks.

Leibkonna võib moodustada ka üksikisik.

2. Ühises eluruumis elav isikute kogum (kasutatakse registripõhise statistika, sh ka registripõhise rahvaloenduse puhul).

Household (OECD)

The concept of household is based on the arrangements made by persons, individually or in groups, for providing themselves with food or other essentials for living. A household may be either (a) a one-person household, that is to say, a person who makes provision for his or her own food or other essentials for living without combining with any other person to form part of a multi-person household or (b) a multi-person household, that is to say, a group of two or more persons living together who make common provision for food or other essentials for living. The persons in the group may pool their incomes and may, to a greater or lesser extent, have a common budget; they may be related or unrelated persons or constitute a combination of persons both related and unrelated.

A household may be located in a housing unit or in a set of collective living quarters such as a boarding house, a hotel or a camp, or may comprise the administrative personnel in an institution. The household may also be homeless.

NÄIDE: Automaatne sihitud lapse- ja peretoetus

Riigikohus: kellel on õigus saada toetust – kes kasvatab

Kohtuasja number	3-15-2595
Otsuse kuupäev	27. juuni 2018
Kohtukoosseis	Eesistuja Jüri Pöld, liikmed Indrek Koolmeister ja Viive Ligi
Kohtuasi	X kaebus Sotsiaalkindlustusameti 6. augusti 2015. a otsuse tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja X, esindaja vandeadvokaat Indrek Lillo Vastustaja Sotsiaalkindlustusamet, esindaja Merle Magnus Kolmas isik Y
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 11. mai 2017. a otsus
Menetluse alus Riigikohtus	X kassatsioonkaebus

RESOLUTSIOON

1. Rahuldada X kassatsioonkaebus.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

17

Nõustuda ei saa kohtute seisukohaga, et olukorras, kus vanemad kasvatavad lapsi võrdselt, ei muuda haldusorgani tegevust õigusvastaseks lähtumine rahvastikuregistri andmetest. **Rahvastikuregistrisse kantud andmetel on õiguslik tähendus vaid seaduses sätestatud juhtudel (rahvastikuregistri seaduse § 6 lg 2). RPTS ega ka kehtiv PHS ei omista rahvastikuregistri andmetele peretoetuste määramisel õiguslikku tähendust.** Seega ei saa rahvastikuregistri kanne lapse elukoha andmete kohta olla peretoetuste vormistamisel määrava tähtsusega. Rahvastikuregistri kande muutus ei tähenda, et kaebaja enam lapsi ei kasvataks või lapsed enam tema juures ei elaks. Eeltoodust tulenevalt ei olnud täidetud kaebajale lapsetoetuse maksmise lõpetamise eeldused.

riiklike peretoetuste seaduse (RPTS)
pereküsitiste seaduse (PHS)

Andmetel puudub õiguslik tähendus – ei saa kasutada teenuse jaoks

Näide 1: Automaatne sihitud lapse- ja peretoetus

Lapse- ja peretoetus kantakse automaatselt lapsevanemale, kelle leibkonnas jääb sissetulek leibkonnaliikme kohta seadusega määratletud tasemest madalamaks.

Sihitud lapse- ja peretoetuste jaoks vajalikud andmed ja sammud:

Rahvastikuregister
andmed inimese laste arvu ja laste vanuste kohta

EMTA
andmed lapsevanemate sissetulekute kohta

Statistikamet
andmed leibkonnaliikmete kohta

Eelnimetatud kolm andmestikku ühendatakse omavahel isikupõhiselt (lapsevanema isikukoodi alusel) ja leitakse:

iga lapsega / lastega leibkonna keskmine sissetulek inimese kohta

toetuse kohaldamisalasse kuuluvad leibkonnad, kus sissetulek inimese kohta jääb seatud piirmäärast madalamaks

Toetus makstakse välja kohaldamisalasse kuuluva leibkonna ühele lapsevanemale.

Andmed vajalikul kujul puuduvad – leibkond pole perekond

Tänan!

EESTI STATISTIKA

www.stat.ee

Tatari 51, 10134 Tallinn

EESTI
STATISTIKA